

Zasadnicza modyfikacja przesłanek niewypłacalności [nowelizacja art. 11 puin]

[przywołane normy prawne: art. 11 puin]

W dniu -1.01.2016 r. wchodzi w życie nowelizacja prawa upadłościowego i naprawczego, skutkująca zasadniczą modyfikacją przesłanek wskazujących na materializację stanu niewypłacalności w konkretnym stanie faktycznym.

Zmiana ta jest tak daleko idąca, że należy dokładnie przyrzeć się uchwalonej regulacji, nie wolno zapomnieć bowiem, że jej brzmienie pozostaje kluczowe dla wykładni innych norm prawa, takich jak np. art. 21 prawa upadłościowego i naprawczego, art. 299 Kodeksu Spółek Handlowych lub art. 116 Ordynacji Podatkowej.

Po pierwsze, podkreślić trzeba, że ustawodawca zdecydował się na modyfikację ust. 1 przywołanej normy prawnej [przesłanka płynnościowa], dotychczas prawo stanowiło bowiem, że dłużnika uważa się za niewypłacalnego, jeżeli nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, przy czym od dnia -1.01.2016 r. za niewypłacalnego będzie uważać się tylko tego dłużnika, który *utracił zdolność* do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych. Mamy tym samym do czynienia ze swoistym przeredefiniowaniem przesłanki płynnościowej [w sposób zawężający], przy czym zarówno orzecznictwo jak i doktrynalna wykładnia dotychczasowej regulacji pozwalały antycypować taki rozwój procesu legislacyjnego. Warto nadmienić, iż ustawodawca zdecydował się na umiejscowienie w ramach omawianej Ustawy swoistego domniemania prawnego, stanowiącego, iż domniemywa się, że dłużnik utracił zdolność do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych, jeżeli opóźnienie w wykonaniu zobowiązań pieniężnych przekracza trzy miesiące [art. 11 ust. 1a puin]. Wykładnia literalna przywołanej jednostki redakcyjnej pozwala twierdzić, iż domniemanie to będzie skuteczne tylko w sytuacji posiadania przez dłużnika co najmniej dwóch wierzycieli, a także wyłącznie w przypadku pieniężnego charakteru zobowiązań. Należy podkreślić również, iż domniemanie to jest obalalne przez zainteresowany podmiot każdym

dopuszczalnym dowodem, zarówno w zakresie możliwości wykazania, iż dłużnik stał się niewypłacalny w okresie krótszym niż 6 miesięcy [np. wskutek utraty możliwości ściągnięcia w rozsądnym terminie kluczowej wierzytelności z powodu upadłości wierzyciela lub też wskutek postawienia przez Bank kredytu finansującego działalność dłużnika w stan wymagalności], a także – przeciwnie – iż pomimo upływu 6 miesięcy dłużnik wciąż nie utracił zdolności do wykonywania swoich wymagalnych zobowiązań pieniężnych.

Równie kluczowe zmiany związane są z drugą przesłanką niewypłacalności, tj. przesłanką majątkową. Po omawianej nowelizacji, art. 11 ust. 2 puin brzmi następująco: *dłużnik będący osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną, jest niewypłacalny także wtedy, gdy jego zobowiązania pieniężne przekraczają wartość jego majątku, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące*. Podobnie jak w przypadku przesłanki płynnościowej, ustawodawca zdecydował się na swoiste zawężenie zakresu okoliczności wskazujących na materializację przesłanki majątkowej, bowiem od dnia -1.01.2016 r. kluczowy będzie nie tylko fakt pojawiania się nadwyżki zobowiązań nad majątkiem [jak to jest obecnie], ale i okres trwania tej okoliczności, zawieszający *de facto* stan niewypłacalności aż do 25 miesiąca po momencie powstania przedmiotowej nadwyżki pasywów nad aktywami.

Za bardzo istotne - z punktu widzenia metodologii kwantyfikacji przedmiotowej nadwyżki wskazanej w art. 11 ust. 2 puin [przesłanka majątkowa] - uznać należy normy prawne zawarte w art. 11 ust. 3-5 puin, sytuujące katalog wyłączeń poszczególnych aktywów oraz pasywów dłużnika z rachunku testowego umożliwiającego ocenę materializacji stanu niewypłacalności w myśl art. 11 ust. 2 puin. Ustawodawca zdecydował, iż do majątku uwzględnianego w rachunku testowym nie mogą wchodzić składniki niewchodzące w skład masy upadłości, wskazując jednocześnie, że po stronie pasywów nie należy uwzględniać zobowiązań przyszłych [w tym zobowiązań pod warunkiem zawieszającym], ani też zobowiązań wobec wspólnika albo akcjonariusza z tytułu pożyczki lub innej czynności prawnej o podobnych skutkach, o których mowa w art. 342 ust. 1 p. 4 puin [należności wspólników albo akcjonariuszy z tytułu pożyczki lub innej czynności prawnej o podobnych skutkach, w szczególności dostawy towaru z odroczonym terminem płatności, dokonanej na rzecz upadłego będącego spółką kapitałową]. Również w przypadku przesłanki majątkowej sformułowano w ramach omawianej nowelizacji domniemanie prawne, wskazujące, iż domniemywa się, że zobowiązania pieniężne dłużnika przekraczają wartość

jego majątku, jeżeli zgodnie z bilansem jego zobowiązania, z wyłączeniem rezerw na zobowiązania oraz zobowiązań wobec jednostek powiązanych, przekraczają wartość jego aktywów, a stan ten utrzymuje się przez okres przekraczający dwadzieścia cztery miesiące. Ustawodawca zdecydował się zatem na korelację domniemania prawnego w zakresie przesłanki majątkowej z bilansową metodą wyceny majątku dłużnika, przy czym w kontekście oczywistej zalety klaryfikacji stanu prawnego w tym zakresie skonstatować należy, iż domniemanie to będzie obalalne, również przy wykorzystaniu zwykłej metody wyceny majątku dłużnika.

Należy podkreślić przy tym, iż w przeciwieństwie do istniejącego dotychczas stanu prawnego, w rachunku testowym uwzględniać będzie można wyłącznie *zobowiązania pieniężne*, na co wskazuje bezpośrednio brzmienie analizowanej normy prawnej.

Warto zaznaczyć również, iż w myśl znowelizowanego art. 11 ust. 6 puin Sąd może oddalić wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli nie ma zagrożenia utraty przez dłużnika zdolności do wykonywania jego wymagalnych zobowiązań pieniężnych w niedługim czasie. I tutaj zdziwienie może budzić fakt posłużenia się przez ustawodawcę sformułowaniem dalece nieprecyzyjnym i ocennym [„w niedługim czasie”], ale w tym przypadku ów brak jednoznaczności może okazać się nader korzystnym instrumentem indywidualizacji orzekania w zależności od konkretnego stanu faktycznego, w tym- od rodzaju branży, zwyczajów płatniczych lub szeroko rozumianego mikro-środowiska gospodarczego.

Konkludując, nadmienić należy jeszcze, iż przesłanka majątkowa na mocy art. 11 ust. 7 puin nie będzie dotyczyć od dnia -1.01.2016 r. spółek osobowych, w których co najmniej jednym wspólnikiem odpowiadającym za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem jest osoba fizyczna.

Wskazane powyżej zmiany z pewnością uznać należy za daleko idące, ale i korespondujące z dynamizmem i elastycznością współczesnego rynku gospodarczego. Przyszłość pokaże, czy praktyka wykształtuje takie mechanizmy wykładni przedmiotowych norm prawnych, które poskutkują powstaniem bardziej efektywnego modelu instytucji upadłości, przy jednoczesnym wyeliminowaniu ryzyk umożliwiających wykorzystywanie przedmiotowej instytucji do celów sprzecznych z prawem upadłościowym.

